

Landbruksdepartementet
Postboks 8007 Dep

0030 OSLO

2003/00323 MH/KRO

200300366 AS

03.04.2003

FRAMTIDIG ORGANISERING AV LABORATORIETJENESTENE PÅ MATOMRÅDET

Vi viser til høringsbrev av 20. februar.

For de generelle forhold omkring laboratoriespørsmålene viser vi til høringsuttalelsen fra Mattilsynets interimorganisasjon. I denne uttalelse vil vi først og fremst fokusere på stillingen for såvarelaboratoriet.

1. Generelle forhold

Vi vil likevel nevne at Landbrukstilsynet har lang erfaring med å kjøpe laboratorietjenester i åpne markeder, og vi har generelt gode erfaringer med dette. Det er imidlertid viktige forutsetninger som må være til stede for at kjøp i åpne markeder skal fungere tilfredsstillende.

Først og fremst må vi ha det utredningen kaller ”vel fungerende markeder”. Dette forutsetter etter vår erfaring at det finnes 2-3 eller flere aktuelle tjenesteleverandører innen det aktuelle markedsområde. Vi ser at innen smalere kompetanseområder kan vårt tjenestekjøp bety fortsatt liv eller ikke for analysemiljøer. Ved sterk utøvelse av markedsmakt står vi dermed i fare for å redusere antall tilbydere ned til et nivå hvor det ikke lenger blir konkurranse i markedet. Tilsynet bør derfor framover ha et mål om å utøve markedsmakt på en slik måte at antall tilbydere ikke reduseres for mye.

For det andre må aktørene være profesjonelle fullt ut og opptre i samsvar med spillereglene i markedet. Fra den private laboratoriesiden møter vi stadig påstander om at staten som laboratorieeier ikke har tilstrekkelig ryddighet og klare skiller mellom FoU-virksomhet, spesialanalyser og forretningsmessig drift. Vi finner det derfor betimelig at den statlige laboratorievirksomheten underkastes en egen vurdering.

2. Spesielt om såvarelaboratoriet

Såvarelaboratoriet er det eneste laboratoriet i Norge som tilbyr analyser av korn, jordbruks- og

hagebruksfrø. Laboratoriet utfører rutineanalyser for såvarebransjen, gårdbrukere og for Landbrukstilsynet (kun stikkprøver). Laboratoriet har videre en beredskaps-, referanse- og kompetansefunksjon for tilsynet, bl.a. ved deltagelse i internasjonale fora og faglig utviklingsarbeid.

Såvarelaboratoriet er medlem av den internasjonale frøkontrollorganisasjonen ISTA (International Seed Testing Assosiation), og er akkreditert til å utstede ISTA-sertifikater. Disse sertifikatene brukes i internasjonal handel med såvarer. De nasjonale analysene utføres også i henhold til ISTA-reglene.

Etter vår vurdering innebærer ISTA-medlemsskap fortsatt nasjonal innsats på dette felt og at kompetanse opprettholdes og videreutvikles.

Landbrukstilsynet har gjennom det siste halvannet året hatt spesiell fokus på virksomheten ved laboratoriet. NILF har vært engasjert for å utrede kostnadsforhold, prisstruktur og forhold mellom avgifter/gebyrer og betaling for tjenester. Dette arbeidet fører til konkrete endringer – trolig fra 1. juli dette år. Vi har videre bestrebet oss på å utvikle laboratoriet i samsvar med brukernes ønsker, og ved sammenligninger med laboratorier i de andre nordiske land finner vi at Såvarelaboratoriet i dag framstår som veldrevet og effektivt.

I utredningsarbeidet om Mattilsynet var det erkjennelse for Såvarelaboratoriets spesielle stilling og at habilitetsproblemer aldri har vært reist som aktuell problemstilling. Det ble derfor gitt åpning for at Såvarelaboratoriet fortsatt kunne være en del av Mattilsynets virksomhet.

Siste halvår har vi likevel arbeidet for å organisere såvarelaboratoriet uavhengig av tilsynet – i samsvar med føringer gitt i statsbudsjettet for 2003. Vi har vurdert samordning mot Planteforsks analysevirksomhet, men med lunken respons fra Planteforsk og negativ respons fra såvarebransjen. Videre har vi arbeidet for å danne et frittstående laboratorium med de største brukerne som eiere. Også dette forslaget har strandet, hovedsakelig etter vår forståelse siden den største private aktøren av forretningsmessige-/strategiske årsaker ikke ønsket nære samarbeidsrelasjoner med sine konkurrenter, og siden et slikt laboratorium vil gi tilgang til bedriftsinterne forhold av stor forretningsmessig betydning. Bransjens signaler i dag er at de ønsker at laboratoriet videreføres i samsvar med dagens modell.

I høringsnotatet slås det fast at Staten har et overordnet ansvar for å sikre at det også i framtida blir tilgang på fullverdige laboratorietjenester på matområdet over hele landet. Såvarelaboratoriet faller inn under dette begrepet, da det tilbyr en tjeneste på matområdet, som en del av helkjedeperspektivet. Det pekes videre på betydningen av at det finnes kompetanse og kapasitet til å utrede nye problemområder og at det utvikles og implementeres ny metodikk etter hvert som behovet for dette melder seg. Det understrekes også at det er behov for referansefunksjoner i forhold til andre aktører. I dag er det ikke noe forskningsmiljø som har spesialkompetanse på disse felter – kompetansen ligger ved Såvarelaboratoriet.

Dokumentet slår videre fast at statlig eierskap til laboratorier skal begrenses til virksomhet som av faglige eller økonomiske årsaker ikke kan ivaretas av andre aktører. Slik det har utviklet seg, mener vi at såvarelaboratoriet hører til denne kategorien

Deler av dagens virksomhet på laboratoriet ligger ikke til rette for forretningsmessig drift. Ved en eventuell privatisering mener vi en samlet oppgaveportefølje for laboratoriet kan gi lønnsom drift.

Dersom bare enkelte lønnsomme analyser privatiseres, vil de gjenværende bli uforholdsmessig kostbare å opprettholde for Staten, og de samlede samfunnsøkonomiske kostnader vil øke.

3. Omstilling

I kap 3.2 og kap 8.2.2 omtales virkemidler. Her står det at arbeidstakere på laboratorieområdet skal bli tilbudt om lag samme vilkår for omstilling som de ansatte som blir overført til det nye mattilsynet. Dette gjelder de som i dag er kommunalt ansatt. De som i dag er statlig ansatt i etatene og som berøres av omorganiseringen, må få tilbudt de samme vilkår for omstilling uavhengig av om en havner innenfor eller utenfor Mattilsynet i framtida.

Vi vil videre påpeke at det for fagområdet sertifisering som vil gå inn i Mattilsynet, er viktig å beholde den spisskompetansen som er opparbeidet på Såvarelaboratoriet og at det vil være en styrke i framtida med et nært og godt samarbeid mellom sertifiseringsarbeidet og laboratoriet.

4. Konklusjon

Ut fra forestående ser Landbrukstilsynet det som naturlig at Såvarelaboratoriet sees i sammenheng med øvrige statlige laboratorier og at en søker å finne praktiske løsninger som gir fortsatt mulighet for rasjonell drift. Vi ser flere organisatorisk mulige løsninger framover som:

- fortsatt integrert del av tilsynet
- indre fristilt virksomhet i tilsynet
- del av vitenskapelig institusjon sammen med annen virksomhet som ikke er interessant for kommersielle aktører
- fristilt virksomhet etter AS-modell.

Med hilsen

Jarleif Nordheim
direktør

Kopi:
Mattilsynet, interimsorganisasjonen